

Keski-Suomen kunnat ja kaupungit
Kuntajohtajat
Perusturvajohtajat
Sivistystoimen johtajat

Valtionavustushakemus: Kansallisen mielenterveysstrategian (2020-30) toimeenpanon tukeminen vuosille 2020-22

Sitoutuminen Meijän mielestä arvokas -hankkeeseen

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on avannut valtionavustushaun kunnille ja kuntayhtymille Kansallisen mielenterveysstrategian (2020-30) toimeenpanon tukemiseen vuosille 2020–22. Vuosina 2020-22 toteutuvilla hankkeilla tuetaan osaltaan myös kansallisen sote- uudistuksen toimeenpanoa koskien mielenterveyden edistämistä, mielenterveysongelmien ehkäisyä ja hoidon ja kuntoutumisen uudistamista eri tahoilla kaikki ikäryhmät monialaisesti huomioiden.

Strategian mukaisesti yhteistyöhön tarvitaan mukaan kaikki yhteiskunnan ja kuntien toimintasektorit, ei pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Hyvä mielenterveys on kaikkien etu. Uudistuksen ja kehittämistyön painopisteenä on mielenterveyden edistäminen ja ongelmien ehkäisy, koska parhaat tulokset saavutetaan vaikuttamalla lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä eri toimijoiden saumattomalla yhteistyöllä. Tämä työ on osa kuntien lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Strategian toteutuminen pystytään turvaamaan hyvällä, laaja-alaisella, asiakaslähtöisellä ja sektorirajat ylittävällä peruspalveluiden mielenterveysjohtamisella.

Rahoitettavien hankkeiden tavoitteet

Rahoitettavilla hankkeilla pyritään lisäämään tietoa ja ymmärrystä mielenterveydestä voimavarana ja terveyden osa-alueena, mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä sekä keinoista vahvistaa mielenterveyttä ja tukea mielen toipumista arjen vuorovaikutusympäristöissä. Hyvä mielenterveysosaaminen sisältää myös päihdeosaamisen. Mielenterveysjohtamisen tavoitteena on tuottaa mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä edistää inhimillisiä arvoja.

Ihmisten hyvinvointi, ja sen keskeisenä osana psyykkinen hyvinvointi, tukee vakaata yhteiskuntaa, koulutukseen ja työelämään osallistumista ja taloutta. Vakaa talous puolestaan lisää mahdollisuuksia parantaa ihmisten hyvinvointia. Tieto asukkaiden hyvinvoinnista sekä palveluiden ja toimintojen kyvystä vastata hyvinvointihaasteisiin toimii kunnan johtamisen pohjana.

Koronavirusepidemian aiheuttama kriisi haastaa kuntia ja hyvinvointitalousajattelua monella tapaa. Mielenterveys- ja päihdeosaaminen sekä

hyvän mielenterveysjohtamisen merkitys korostuvat erityisesti ennakoimattomissa ja laaja-alaisissa muutostilanteissa ja kriiseissä.

Kuntien sitoumukset

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri haki hankeavustusta 31.7. 2020 päättyneessä haussa, mutta määrärahat eivät riittäneet kaikkien hakijoiden hakemuksiin. **STM avasi uuden täydennyshaun, jonka hakuaika päättyy 9.4.2021.** Keski-Suomen sairaanhoitopiiriä on kannustettu osallistumaan tähän täydennyshakuun edellisen haun pohjana olleella, muokatulla hankesuunnitelmalla. Jaettava määräraha on 1,2 miljoonaa euroa vuosille 2021-22 kunnille ja kuntayhtymille. Hakumenettely kuvataan tarkemmin kohdassa ”Ohjelman rahoitus ja avustuksen hakeminen.”

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri pyytää kuntien sitoumukset uutta hankehakemusta varten. Aiempaan hankehakemukseen saatiin sitoumus 18 Keski-Suomen kunnalta.

Kansallisen mielenterveysstrategian painopistealueet ovat:

1. Mielenterveys pääomana
2. Lasten ja nuorten mielenterveys
3. Mielenterveysoikeudet
4. Tarpeenmukaiset laaja-alaiset palvelut
5. Mielenterveysjohtaminen

Nyt käynnistyvälle hankekaudelle 2020-22 rahoitusta voi hakea yhteen tai useampaan seuraavista toimenpidekokonaisuuksista:

1. Lisätään yhteisöllistä hyvinvointia asuinalueilla ja kunnan arkiympäristöissä
 - kehittämällä kunnan hallinnonalojen ja eri yhdyspintojen välistä toimintatapoja ja erilaisia palvelupolkuja, jotka tähtäävät yksinäisyyden vähentämiseen ja yhteisen toiminnan mahdollistamiseen
2. Lisätään mielenterveysosaamista ja -taitoja esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja eri oppilaitoksissa, nuorisotyössä tai ikäntyneille suunnatuissa palveluissa, tuessa ja toiminnoissa
 - kehittämällä toimintatapoja, joilla lisätään ammattilaisten mielenterveysosaamista ja -taitoja ja ylläpidetään yhdyspintoilla ja eri organisaatioiden välillä tapahtuvaa työtä
3. Lisätään mielenterveysosaamista ja -taitoja työpaikoilla, työelämän muutoskohdissa ja johtamisessa.
 - kehittämällä toimintatapoja, jotka tukevat organisaation mielenterveysosaamisen kasvattamista muuttuvissa olosuhteissa.

STM:n Kuntien mielenterveysosaamisen lisääminen ja johtamisen tukeminen- valtionavustuksen myöntämisperusteet

Valtionavustusta myönnetään hankkeelle,
-joka on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja tukee palveluiden kehittämistä sekä tehostamista, hyvien käytäntöjen leviämistä ja toimintatapojen uudistamista
-jolla on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon
-jossa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset
-jossa otetaan huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö ja
-jonka voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Keski-Suomen hakemuksen sisältö

Nyt käsittelyssä olevan Meijän mielestä arvokas- hankkeen **uuden** hankerahakemuksen tarkoitus on edelleen kohdentaa painopiste perustason mielenterveysosaamisen vahvistamiseen, sektorirajat ylittävään mielenterveysjohtamiseen ja positiivisen mielenterveyden merkityksen korostamiseen kunnissa koronapandemian vaikutukset huomioiden erityisesti alle 18-vuotiaiden lasten, nuorten ja heidän perheidensä tukemiseksi.

Meijän mielestä arvokas- hankkeen kolme painopistealuetta:

1. **Mielenterveysosaamisen vahvistaminen lasten ja nuorten palveluissa ja lähiympäristöissä**
2. **Sektorirajat ylittävä hyvä mielenterveysjohtaminen**
3. **Osallistava, myönteinen ja inhimillisiä arvoja edistävä tapa viestiä mielenterveydestä** niin ammattilaisten kuin kaiken ikäisten kuntalaisten keskuudessa edistämään strategian toimeenpanon etenemisestä.

Meijän mielestä arvokas - hankkeen päätavoitteet

1. Vahvistaa mielenterveys**osaamista** kunnissa
2. Vahvistaa hyvän mielenterveys**johtamisen** edellytyksiä kuntien johtamisrakenteissa ja eri hallinnonalojen välisessä yhteistyössä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteuttavilla yhdyspinnoilla
3. Tukea mielenterveyden **edistämistä**, helpottamalla paluuta arkeen ja vahvistaa toimijaverkostoa covid-19-epidemian vaikutusten jälkeen

Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutus on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa-hankesuunnitelmassa.

Hakemusten arvioinnissa otetaan huomioon:

- Käykö hakemuksesta selkeästi ilmi miten/mikä osuus hankkeesta kehittää eri toimijoiden tai kunnan toimialojen välisiä johtamis- tai yhteistyörakenteita ja yhdyspintaprosesseja ja miten se integroituu ympäröiviin rakenteisiin.
- Onko hankkeessa huomioitu ammattilaisten ja kohderyhmien osallisuus hankkeen eri vaiheissa
- Onko hanke johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus ja ovatko eri osa-alueet (ongelma, tavoitteet, toimenpiteet, tulokset, vaikutukset ja mittarit sekä talousarvio) linjassa ja kuvattu selkeästi ja konkreettisesti?
- Onko hankesuunnitelman pohjana käytetty riittäviä nykytila-analyysijä ja tietoja (esimerkiksi kunnan tai alueen toimintarakenteista, asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista tai sidosryhmäyhteistyön toimivuudesta)?
- Onko hankkeen tavoitteiden kannalta relevantit jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja tutkitut toimintamallit tunnistettu ja hyödynnetty?
- Miten hankkeessa on huomioitu uudistuvat toimintaympäristöt ja –rakenteet?
- Miten hankkeessa on huomioitu eri väestöryhmiä?
- Hankkeen viestinnän kokonaisuus ja tavoitteellisuus.
- Kytkeytykö hanke luontevasti ja tarkoituksenmukaisesti johonkin toiseen tai toisella alueella toteutettavaan hankkeeseen tai ohjelmaan; ja miten yhteistyö on suunniteltu?

Ohjelman rahoitus ja avustuksen hakeminen

Mielenterveysstrategia on osa nykyistä hallitusohjelmaa ja STM rahoittaa sen toimeenpanoa. Valtionavustuksina jaetaan enintään 4,5 milj. euroa vuosille 2020–2022 eri mielenterveysstrategian kohdealueille. Vuoden 2021 täydennyshaussa vuosille 2021-22 on jaossa 1,2 miljoonaa kuntien mielenterveysosaamisen vahvistamiseen, mielenterveysjohtamisen kehittämiseen ja positiivisen mielenterveyden merkityksen esilletuomiseen erityisesti koronapandemiasta toipumisessa. Avustusta haetaan kerralla koko kaudelle. Hankerahoitusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät ja yleishyödylliset yhteisöt. Hakuaika päättyy 9.4.2021 klo 16.15.

Rahoituksen saaminen edellyttää hankkeeseen sitoutuneilta organisaatioilta (kunnilta ja kuntayhtymiltä) 20 % omavastuuosuutta kokonaisbudjetista. Omavastuuosuus voidaan kattaa kuntien hankesuunnitelman mukaiseen työhön osallistuvien työntekijöiden työpanoksilla. Jos omavastuuosuus katetaan työpanoksella, tulee kohdennettavaa työaikaa seurata erillisellä kirjallisella työajanseurannalla sekä päivitettyillä tehtäväkuvilla, joilla pystytään osoittamaan rahoittajalle hankkeeseen kohdennettu työ. Hanketyöntekijät opastavat tarvittaessa hanketyöksi soveltuvien tehtävien kirjaamisessa.

Lisäksi mukaan lähtevän kunnan tai kuntayhtymän tulee perustaa hankkeelle erillinen kustannuspaikka, jonne hankkeeseen kohdistuvat kustannukset tulee kirjata ja raportoida maksatuskausittain. Yhteiset kirjaimiskäytännöt ovat edellytyksiä valtionavustuksen saamiselle.

Osallistajaorganisaatioiden omavastuuosuudeksi (20 %) Keski-Suomessa muodostuu kokonaishankesummasta 76 320 euroa jaettuna vuosille 2021-22. Omavastuuosuuksien jakautuminen kunnittain ja kuntayhtymittäin on esitetty liitteessä kaikkien kuntien osallistuessa hankkeeseen. Hankkeen tuotokset jaetaan kuntien käyttöön pilottikuntien kanssa työstettävien mallien pohjalta. Pilottikunnaksi voi ilmoittautua sitoumuksen jättämisen yhteydessä.

Hankkeen talousarvio on hankesuunnitelman liitteenä.

Hankkeen hallinnointi

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri toimii hankkeen hallinnoijana.

Kuntasitoumukset, ts. otteet kuntienne tai kuntayhtymienne päätöksistä (myös kielteiset päätökset), pyydetään toimittamaan Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin kirjaamoon **27.5.2021 klo 16 mennessä** kirjaamo@ksshp.fi tai Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, kirjaamo, Hoitajantie 3, rak 6/1, 40620 Jyväskylä.

Pyydämme kirjaamoja toimittamaan kirjeen kunta- ja perusturva- ja sivistystoimen johtajille.

Lisätietoja:

Osastonylilääkäri Anneli Kuusinen-Laukkala anneli.kuusinen@ksshp.fi

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Juha Kinnunen
sairaanhoitopiirin johtaja

Liitteet

Liite 1: Keski-Suomen Meijän mielestä arvokas -hankkeen hankesuunnitelma
Liite 2: Arvio organisaatioiden omavastuuosuuksista
Liite 3: Hankkeen talousarvio
Liite 4: Kuntasitoumuslomake (ei tarvitse erikseen täyttää, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri täyttää toimitettujen päätösten pohjalta)

Jakelu

Kuntien ja kaupunkien kirjaamot

